

ВИСНОВОК
антикорупційної експертизи проєкту
постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання здійснення
державного контролю за дотриманням вимог законодавства під час
надання соціальної підтримки та за дотриманням прав дітей»

Картка проєкту

Розробник проєкту постанови: Міністерство соціальної політики України	Метою проєкту постанови є затвердження Порядку здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки та за дотриманням прав дітей, а також внесення змін до деяких інших постанов Кабінету Міністрів України	Проєкт постанови надіслано відповідно до § 37 ² Регламенту Кабінету Міністрів України
---	---	--

Резюме антикорупційної експертизи

За результатами проведення антикорупційної експертизи Національне агентство ідентифікувало у проєкті постанови такі корупціогенні фактори:

- 1) унормування питання здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки та за дотриманням прав дітей на рівні постанови Кабінету Міністрів України;
- 2) запровадження регулювання здійснення державного нагляду (контролю), що не узгоджується із Законом України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

Опис виявлених корупціогенних факторів

1. Невідповідність положень нормативно-правового акта положенням нормативно-правового акта, що має вищу юридичну силу

Відповідно до п. 2 проєкту Порядку здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки та за дотриманням прав дітей (далі – проєкт Порядку) під правове регулювання щодо контролю підпадатимуть не лише структурні підрозділи з питань соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій, виконавчі органи місцевих рад, центри надання адміністративних послуг, а й інші надавачі соціальних послуг – приватні суб'єкти господарювання.

Це вимагає чіткого та прозорого законодавчого врегулювання державного контролю у цій сфері, зокрема з урахуванням вимог ч. 4 ст. 19 Господарського кодексу України, яка визначає, що органи державної влади і посадові особи, уповноважені здійснювати державний контроль і державний нагляд за господарською діяльністю, їх статус та загальні умови і порядок здійснення контролю і нагляду визначаються законами.

Аналогічне правило встановлено і в ст. 3 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», яка серед принципів державного нагляду (контролю) виокремлює здійснення такого нагляду лише за наявності підстав та в порядку, визначених законом.

З огляду на те, що на розгляді Національного агентства перебуває проект Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства під час надання соціальної підтримки», у якому пропонується визначити правові та організаційні засади здійснення державного контролю у цій сфері, доцільно унормувати положення проекту Порядку у цьому проекті Закону.

Разом з тим слід враховувати, що згідно з ч. 2 ст. 7 вищезгаданого проекту Закону, на виконання якого розроблено проект Порядку, проведення планових та позапланових перевірок дотримання вимог до діяльності з надання соціальних послуг, надавачами яких є суб'єкти господарювання, здійснюється у порядку, встановленому Законом України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

Натомість пропонується у проекті Порядку механізм регулювання у більшості своїх положень не узгоджується із вказаним законодавством, зокрема в частині регулювання порядку здійснення заходів контролю щодо суб'єктів господарювання на рівні підзаконного нормативно-правового акта.

Рекомендації НАЗК:

1) у проекті Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства під час надання соціальної підтримки» визначити порядок здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки;

2) проект Порядку має бути розроблено та прийнято з урахуванням норм Закону.

2. Встановлення або розширення дискреційних повноважень органу державної влади чи органу місцевого самоврядування, особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за відсутності визначення вичерпних випадків, підстав, форм, строків, порядку здійснення таких повноважень, контролю за їх здійсненням та відповідальності за можливі зловживання під час їх здійснення

2.1. У проекті Порядку передбачено організацію планової та позапланової перевірок.

У п. 8 проекту Порядку визначено, що плановою вважається перевірка, яка передбачена щорічним планом проведення територіальними органами Нацсоцслужби перевірок, під час складення якого враховується кількість отримувачів соціальної підтримки, повідомлень населення про порушення під час її надання, результати верифікації державних виплат тощо.

Водночас чітких, якісних та кількісних критеріїв для призначення планової перевірки проект Порядку не встановлює – наприклад, кількість повідомлень про порушення, яка може слугувати підставою для внесення до плану, або ж порогова кількість отримувачів соціальної підтримки.

Такий підхід може призвести до того, що перевірка одних і тих самих суб'єктів господарювання фактично буде проводитися щорічно, а інші суб'єкти взагалі залишатимуться поза межами контролю.

Відсутність чітких підстав для проведення планових заходів державного нагляду (контролю) повністю нівелює та спотворює запроваджений в Україні механізм здійснення контрольних заходів, що, в свою чергу, може призвести до численних порушень прав суб'єктів господарювання, виникнення корупційних схем та корупційних правопорушень під час складення планів перевірки та включення до нього тих чи інших суб'єктів господарювання.

Єдиний підхід до розроблення органами державного нагляду (контролю) критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) (далі – критерії), встановлено Методикою розроблення критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю), затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 10.05.2018 № 342.

Відповідно до вимог вказаної Методики під час розроблення критеріїв необхідно визначити, серед іншого:

- вичерпний перелік критеріїв;
- чіткі, зрозумілі та вимірювані показники критеріїв, за якими визначається ступінь ризику;
- положення щодо періодичності проведення планових заходів державного нагляду (контролю) тощо.

Рекомендації НАЗК:

- 1) визначити на законодавчому рівні чіткі, зрозумілі та вимірювані показники, наявність яких буде підставою для внесення того чи іншого суб'єкта господарювання до плану перевірки на поточний рік;
- 2) у разі необхідності – уточнити порядок практичної реалізації цих положень на рівні постанови Кабінету Міністрів України.

2.2. У п. 14 проекту Порядку пропонується визначити, що строк проведення планової/позапланової перевірки може бути продовжено за рішенням керівника суб'єкта державного контролю.

Водночас у проекті Порядку відсутні чіткі підстави для прийняття керівником суб'єкта державного контролю або його заступником рішення про продовження строку проведення планової/позапланової перевірки.

Пропоноване регулювання може стати джерелом прийняття необ'єктивних та упереджених управлінських рішень та створить умови для корупційних зловживань.

Рекомендації НАЗК:

- 1) у проекті Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства під час надання соціальної підтримки» визначити вичерпний перелік підстав для продовження строку проведення планової/позапланової перевірки;
- 2) у разі необхідності – конкретизувати підстави для продовження строку проведення планової/позапланової перевірки на рівні постанови Кабінету Міністрів України.

3.3. У п. 22 проєкту Порядку зазначено, що планова/позапланова перевірка може бути зупинена на строк до 60 робочих днів у разі необхідності термінового виконання уповноваженою особою інших завдань відповідно до її повноважень та у разі обґрунтованого звернення об'єкта державного контролю про наявність обставин, що унеможливають проведення перевірки.

Однак у проєкті Порядку не встановлено процедури поновлення перебігу строку проведення перевірки, зокрема повідомлення Нацсоцслужбою об'єкта державного контролю про поновлення проведення перевірки або повідомлення суб'єктом господарювання Нацсоцслужби про усунення обставин, що унеможливили проведення перевірки.

Крім того, у проєкті Порядку відсутні критерії визначення, які саме обставини можуть стати підставою для зупинення перевірки за заявою об'єкта державного контролю.

Наявність таких положень може призвести до суб'єктивного прийняття управлінських рішень в частині визначення об'єктивності та обґрунтованості змісту звернення об'єкта державного контролю.

З метою мінімізації корупційних ризиків процедуру зупинення перевірки має бути чітко регламентовано на рівні закону, зокрема встановлено вичерпний перелік випадків зупинення перевірки за зверненням об'єкта державного контролю.

Рекомендації НАЗК:

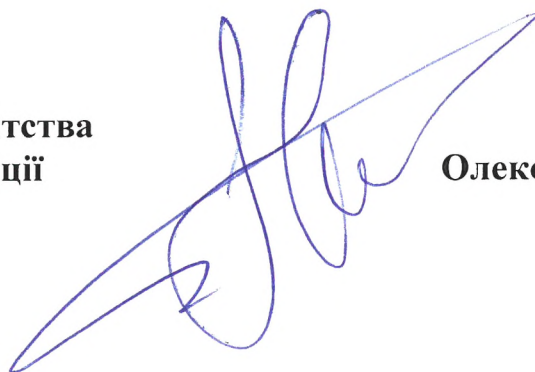
1) у проєкті Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства під час надання соціальної підтримки» визначити вичерпний перелік підстав для зупинення перевірки за зверненням об'єкта державного контролю;

2) у разі необхідності – деталізувати підстави для зупинення перевірки за зверненням об'єкта державного контролю на рівні постанови Кабінету Міністрів України.

Висновок:

запропонована модель державного контролю за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки та за дотриманням прав дітей у цілому є корупціогенною, що унеможливорює прийняття проєкту постанови.

**Голова Національного агентства
з питань запобігання корупції**

Олександр НОВІКОВ